

HASHEM AZZEH, IRAGARRITAKO ERAILKETA BATEN KRONIKA

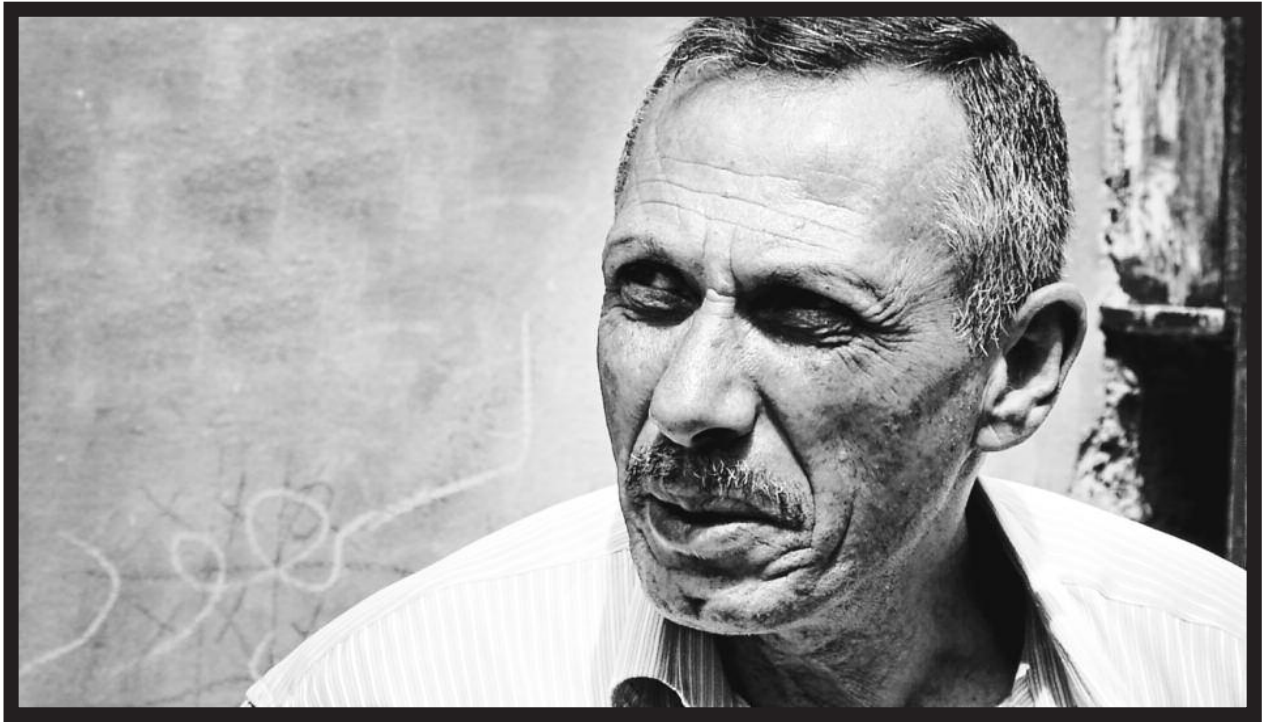
Koldo Sagasti

Hautsak harrotu ditu sare sozialetan Hashem Azzeh ekintzaile palestinarren heriotzak. Bere izena beste bat gehiago izango litzateke azken asteotako martiri palestinar anonimoen zerrenda luzean, ez balitz urtetan nazioarteko elkartasun mugimenduekin izan duen harreman estuagatik. Askok eta askok izan dira bere eta bere familiaren abegikortasuna gozatu duten brigadista eta bidaiari solidarioak; eta horixe izan da, hain zuzen, kolonoen jomugan jarri duena. Iragan urriaren 21ean zendu zen, Al Khalil (Hebron) hirian, Zisjordanian, Israelgo Armadako soldaduek manifestazio batean jaurtitako gas negar-eragilea arnastutakoan. Erailketak umezurtz utzi ditu hiru haur, eta harekin solasa eta mahaia partekatu duten ehunka internazionalista.

Gas the arabs. JDL” (Arabiarrek gaseztatu. Juduen Defentsarako Liga) dio Hashem Azzeh palestinarren etxe atariaren aurrean kolonoei margotutako pintaketak. Ekintzaileak, mehatxuari ezaxola, bisitariei erakusten die grafitia, berak eta bere familiak egunero pairatzen duten jazarpenaren lagina, eta datorkion etorkizun beltzaren iragarpen makabroa. Azzeh bere ama zenaren etxean jaio zen, duela berrogeita hamahiru urte, Al Khalil (Hebron) hiriko Tel Romeida auzuneko mendi magalean. Jaioterrian burutu zituen fisioterapia ikasketak, eta, karrera amaitutakoan, bertan lortu zuen lanpostu on bat UNRWAn (Nazio Batuen Erakundearen menpeko Palestinar Iheslarietako Laguntza eta Lan Bulegoa).

Hebrongo familia tradizionala eta ohiturari jarraituz, bera baino gazteagoa zen senide urrun batekin ezkondu zen, Nisreenekin. Nisreen margolaria da. Jordania sortu eta bizi izan zen, errefuxiatu palestinarren familia batean. Arte Ederrak ikasten hasi eta bi urtera sorterrira itzuli zen Hashemekin ezkontzera. Ezkonberriek sendiaren sorlekuan bertan ekin zioten bizimodu berriari. Familiaren etxetik auzoko bilakaeraren lekuko izan ziren. Kolono sionistak auzunera iristen hasi ziren neurri berean, bertako biztanle palestinarrek etxeak utzi eta ospa egin zuten, heldu berrien jazarpenaren beldur. Baina Hashemek eta Nisreenek arbasoen bizitokiari eutsi zioten. Etxearen truke egin zieten eskaintza ekonomiko oparoei ere uko egin zieten; eta hortxe geratu ziren, kolono bortitzez inguratuta, irudika daitkeen etsai-giro itogarrienetakoan.

Hashem jaio baino urte batzuk lehenago Israelgo Estatua sortu zenetik, eta urteen poderioz gero eta indar-

Nazioarteko brigadistekin harreman estua izateak kolonoen jomugan jarri zuen Hashem Azzeh. Larrutik ordaindu du bere ausardia.
Arrate REMON

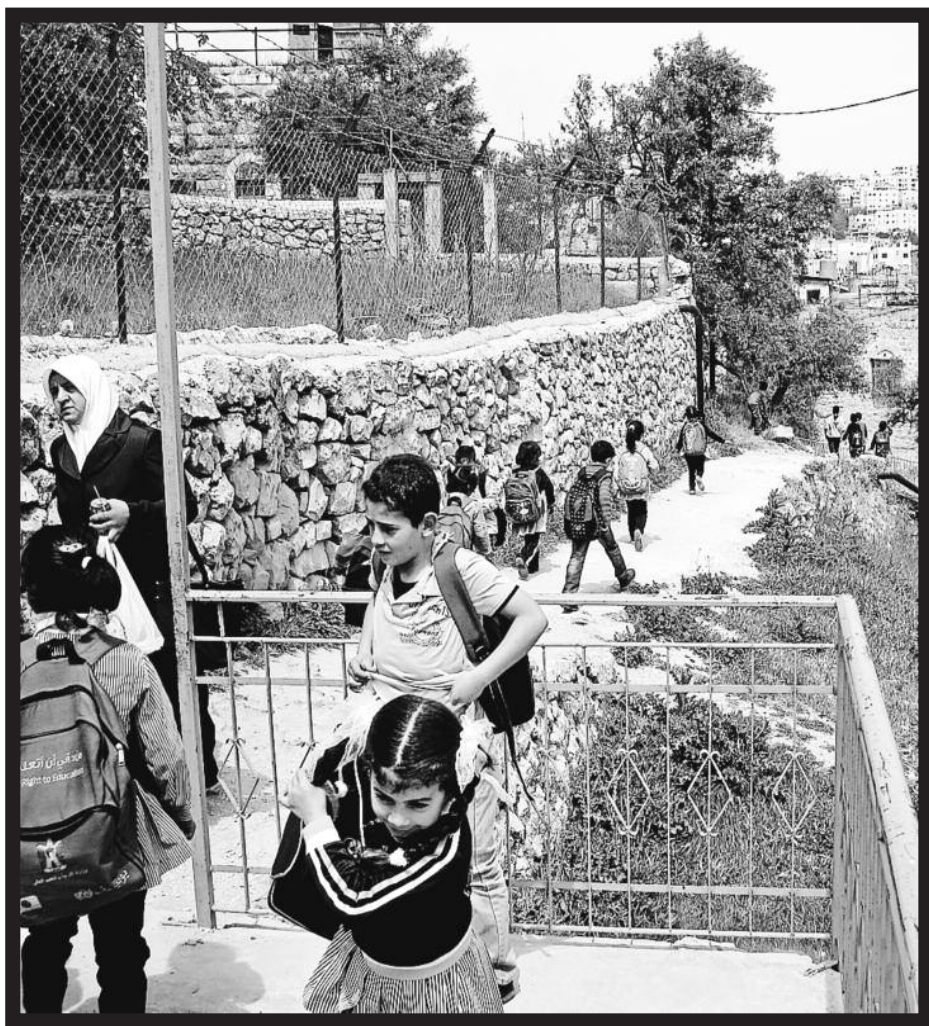
tsuago, kolono fanatikoaren helmuga bilakatu zen bere herria. Izan ere, Al Khalilen omen dago, hiru erlijio monoteisten sinismenten arabera, Abrahamen hilobia. Judu, musulman eta kristauen patriarkaren ustezko ehorts-lekuaren xarmak pertsonaia zoroenak erakarri zituen. Deia dar mesianikoaren aitzakian herria kolonizatze asmotan iritsi ziren. 70eko hamarkadan, hau da, Sei Eguneko Gerraren ostean, hasi ziren sionistak hiri sakratura iristen. Moshe Levinger errabino buru zutela Hebron Park hotela okupatu zuten kolonia eraikitze. Hura izango zen Kyriat Arba kokaleku ezagunaren sorrera, Palestinako sionista muturrekoen bizitokia. Alberto Pradillak ederki islatu zuen “El judio errado” liburuan kolonia horretako biztanleen zoramen kolektiboa. New Yorkeko Brooklyn auzotik etorritako fundamentalistak dira, hortzetaraino armatuak, eta euren sineskaria erlijiosoen arabera dagokien leku sakratua konkistatzeko bertan bizi diren guztiak garbitzeko prest daude.

1979an iritsi zen kolono estatubatuarren lehenengo taldea, eta Beit Hadassa ospitale zaharrean sartu ziren, eraikina ustezko jatorri judua aldarrikatzeko. Hurrengo urteetan handik hasi ziren hedatzen, inguruko etxebizitzak eta kaleak hartuz. Hebrongo barazkien azoka zena ere okupatu zuten. 1984an indusketa ar-

keologiko batzuetan juduen milaka urteko bizileku baten zantzuak topatu omen zituzten. Ustezko aurrikuntza horrek aitzakia eman zien kolonoei ingurua okupatu eta Tel Romeida kokalekua eraikitze. Bestalde, koloniak hedatu ahala, Israelgo Administrazioak zilegitasun bermea eman zien muturreko sionistek ilegalki okupatutako eremuei, eta, 1993an, Osloko akordioaren ostean, hiru milioi euroko diru laguntza eman zien azpiegitura egonkorra sustatzeko, eta 1.500 soldadu jarri zituen 500 kolono ilegalei babesa emateko.

OKUPAZIOAK BALDINTZATUTAKO BIZIMODUA

Hain da konplexua Al Khalileko egoera non Osloko itun horietan kapitulu berezia dedikatu zioten aferari, eta Israelgo Administrazioak eta Palestinako Agente Nazionalak hiriaren banaketa berezia adostu zuten: H1 eta H2 guneeak. H1 gunek 18 kilometro koadroko eremua okupatzen du, hirigunearen %80, eta Palestina-ko Agentearen kontrolpean dago. Bertan 115.000 palestinar bizi dira. Hala ere, kolonoek ere bertan zirkulatzeko eskumena daukate eta tarteka Alde Zaharreko karriketan ibili ohi dira, soldaduek babestuta, bertako dendariak mehatxatzen. Bestalde, H2 gunek 4,3 kilometro koadroko azalera dauka. Bertan 35.000 palestinar bizi dira, 700 kolono sionisten etengabe-

ko jazarpenaren pean, eta Bigarren Intifadaz geroztik Israelek hartu zuen eremu horren gaineko kontrol militarra.

Gauzak horrela, Al Kahalileko Alde Zaharra, garai batean azoka bizi eta jendetsua zena, mamu-hiri bilakatu da egun. Denda gehienak itxi egin dituzte; batzuk kolonoen eraso zuzenak jaso dituztelako eta beste batzuk etengabeko jazarpenak negozioei eragin dien beherakadatik. Palestinarrak fanatiko sionistek okupatutako eraikinetako beheko pisuetan geratu dira harrapatuta eta auzokoek goikoetatik eraso egiten diete. Hain da itogarria egoera, hiri zaharreko karriketan metalazko sareak jarri behar izan dituztela palestinarrek, kolonoek leihotatik jaurtitzten dizkieten zabor, gorozki, txiza eta bestelako hondakinetatik babesteko.

Osloko akordioetan itundutako banaketa horren ondorioz, Azzehtarren etxea kolonoek okupatutako eremuaren barruan geratu zen. Auzoa guztiz inguraturik eta itxita dago, eta barruan kolonoak jaun eta jabe dira. Palestinarrak kontrolgune militarra zeharkatu behar izaten dute Palestinako Agintearen administraziopeko eremura pasatzeko. Hilean ordubeteko baimena baino ez daukate atera eta erosketak egin ahal izateko. Barruan daudelarik oinez besterik ezin dira ibili, debekatuta baitaukate autoa erabiltzea; eta kale zehatz batzuetan baino ez, horre-

Eskolarako bide naturala kolonoek hartuta dutenez, haur palestinarrek buelta handia egin behar izaten dute mendi magalean barna eskolara joan ahal izateko. Eskuinaldeko irudian Nisreen etxe atarian margotzen, alabaren begiradapean.

Arrate REMON

tarako propio seinalez markatutako kaleetan. Aire zabaleko kartzela horretan bizi ziteza gutxi balitz, Hashemi etxean atxilotzeko agindua ezarri zioten, bere jarduera politikoa zela medio. Horrek guztiak bere ibilbide profesionala baldintzatu zuen, eta UNRWako lanpostua galdu egin zuen. Geroztik, emazteak egin eta saltzen zituen margolanak bilakatu ziren familiaren sostengu ekonomiko bakarra. Bitartean, Hashem auzora tarteka iristen ziren brigadista eta bidaiari solidarioentzako bisita gidatuak antolatzen hasi zen.

Inork baino hobeto erakusten zien bisitariei kolonoen jazarpenaren mehatxupean bizitzea zer den. Bere eskutik askok eta askok bertatik bertara ikusi zuten Azzehtarren seme-alabek egunero eskolara

Hashem Azzeh ekintzaile palestinarra Al Khalilen (Hebron) jaio zen. Hiru erlijio monoteisten sinesmenen arabera, bertan omen dago Abrahamen hilobia. Sinesmen hori dela medio, kolono fanatikoen helmuga bilakatu da herria

Osloko akordioetan itundutako banaketaren ondorioz, Azzehtarren etxea kolonoek okupatutako eremuaren barruan geratu zen. Auzoa guztiz inguratuta eta itxita dago, eta barruan kolonoak jaun eta jabe dira

joateko egin behar izaten zuten ibilbidea. Ikastetxerako bide naturala kolonoek moztuta daukate, eta haur palestinarrek itzulitua egin behar izaten dute, mendi magalean zehar, sionisten etengabeko erasoak saihesteko. Hala ere, askotan oldartu egiten zaizkie, harrika batzuetan, gasak edota molotov koktelak jaurtiz besteetan. Erasoaldi horietako batean Hashemen semea besoa apurtu zioten. Bisita gidatuak etxean zuen helmuga. Hor Azzehtarrek harrera egiten zieten kanpotarrei, eurekin solasaldia eta mahai ingurua konpartituz, euren biziaren intimoen berri ematen zieten.

Nisreek bi aldiz jasan zituen abortua eragin zioten auzoko jipoiak. Lehenean, haurdunaldia oso aurreratua zuela, kalean harrapatu, harkaitz baten gainean ahoz gora etzanarazi eta odol jariora eragiterainoko kolpe zaparrada eman zioten. Bigarrenean, gauez etxeko leihotik sartu eta haurra galarazi zion astindua eman zioten. Erasoaldi horretan bertan Hashemi hortz guztiak apurtu zituzten kolpatuaren kolpatuaz. Halaxe egiaztatzen zuen beheko masailazurrean zeukan orbain nabarmenak. Eta anfitrioiek bizipen lazgarrien kontaketa ekiten zioten bitartean, egongelako paretetako balla zuloek eta burdinazko hesiekin babesitutako leihok egiazkotasun bermea ematen zioten istorioari.

Inork ezin zuen jarrera epelik ageri Az-zeh familiaren abegikortasunaz gozatu-takoan. Hashemen lanari esker, eta bere etxea bisitatu zuten mundu osoko bi-daiariak egindako difusio lanaren lagun-tzaz, Tel Romeida auzuneko jazarpen egoerak hedabide ofizialek ezarritako isiltasun harresiak gainditu zituen. Asko ziren mundu osoan hango palestinarre-kiko elkartasuna antolatzen hasi zirenak. Nazioarteko ISM (Nazioarteko Elkartasun Mugimendua) taldekoek, kasu, babesa eta laguntza ematen zieten, geratzen zi-tzaien olibondo bakarraren uztia jasotze-rakoan, bereziki. Etxe ondoko patioan ze-goen olibondoa liskar iturria zen palestinarren eta auzoko sionisten arte-an, eta internazionalistek ezkutu lana egin ohi zuten kolonoek Azzehtarrak era-sotzea saihesteko.

Ez zen lan makala, ondoko etxeakoak Baruk Goldstein ospetsuaren familiako-ak baitziren. Goldstein doktorearen ize-na hizki larriz zizelkatuta dago Al Khali-leko historia beltzean. 1994ko otsailaren 25ean New Yorkeko Brooklyn auzotik etorritako mediku sionista –M-16 fusila, kargagailuak eta granada batzuk eskuan hartuta– Ibrahimen meskitan sartu eta tiroka hasi zen bertan otoitzean ari zire-nen aurka. Lehenengo kargagailua hustu zuenerako 29 lagun erail eta 120 zauri-tuak zituen. Ez zuen, baina, denborarik izan bigarrena erabiltzeko, bizirik atera-takoek hil arte kolpatu baitzuten. Handik

gutxira, Goldsteinek burututako sarras-kiaren omenezko mausoleoa eraikiz go-raipatu zuten Hebrongo kolonoek.

Oztopoak oztopo, nazioarteko ekimen solidarioen sostenguaz, bere bizitzako ametssetako bat gauzatzea lortu zuen Hashemek. 2014an abian jarri zuen Ibrahim Al Khalil zentroa, Tel Romeidan bertan. Hor arreta medikua eta soziala ematen zizkien okupatzaileen erasoal-dien ondorioz elbarritutako auzotar pa-lestinarrei. Azkenean, bazeukan non jarri praktikan UNRWako mediku lanetan bil-dutako eskarmentua, kolonoen erasoek bere komunitatean utzitako kaltetuen onerako gainera.

LARRUTIK ORDAINDUTAKO AUSARDIA

Beren jarduera politiko eta sozialak, na-zioarteko ekintzaileekiko harremanek, eta arbasoen etxeari eusteko euren egos-

Hashemek inork baino hobeto erakusten zien bisitariei kolonoen jazarpenaren mehatxupean bizitzea zer den. Askok bertatik bertara ikusi zuten bere seme-alabek egunero eskolara joateko egin behar izaten zuten ibilbidea

Eskolarako bide naturala kolonoek moztuta daukate eta haur palestinarrek itzulingurua egin behar izaten dute sionisten erasoak saihesteko. Hala ere, askotan erasotzen dituzte harriekin, gasekin edota molotov koktelekin

Azzahtarrek beti izaten zituzten etxe-ko atea irekita bisitan zetozkien nazioarteko brigadistentzat. Eskuinaldean, ume talde bat Romeida auzuneko kale hutsetan, soldadu israeldarren begiradapean.

Arrate REMON

korkeriak kolonoen jomugan jarri zituz-ten Hashem eta familiakoak. Oldarral-diak egunerokoak bihurtu ziren, eta, etxea utz zezaten presioa, etengabekoa. Jazarpen egoera horren erakusle da au-zokoek etxe atarian izkiriatura utzi zie-ten mezu mehatxagarria: “*Gas the arabs*”. Hashemek ausardiaz eta proba-kazio puntu batez erakusten zien bisita-riei gerora bere patuaren zorigaitzoko iragarpene izango zen grafitia. Eta mezu adoretzu batez agurtzen zituen beti etxe-an hartzen zituen gonbidatuak: «Ez nau-te sekula hemendik bizirik ateraraziko».

Iragan urriaren 21ean, Hashemek, Al Khalileko Bab al-Zawiya plazan manifes-tazio batean zegoela, soldaduek jaurtita-ko gas negar-eragilea arnastu zuen. Az-ken asteotan salaketa ugari izan dira Israelgo Armadak baliatzen duen erre-presio-materialaren inguruan. Lekukoek orain arte ikusi gabeko gas batez hitz egin dute, jatorri eta konposizio ezezagu-nekoa, eta arnasten duenari berehala ko-nortea galtzea eragiten diona. Bertako zerbitzu medikoek ere ezin izan dituzte identifikatu gas horren osagai kimikoak. Hashemen bihotz zigortuak, baina, ezin izan zion eraso kimikoari eutsi, eta ber-tan zendu zen ekintzailea.

Bere heriotza beste bat izan zitekeen azken asteotako martiri palestinar ano-nimoen zerrenda luzean, baina ezagutu genuenongan arrasto ezabaezina utzi du, bere kuraia eta duintasunagatik.